

Երոտարի և Ուճիկ Տէր ԲԱՐՍԵՂ

891.99

Դ-68

ԴԵՏՅՐԱՏ • 1930 • ՅԵՐԵՎԱՆ

891.99

h-68

ԵՂՎԱՐԴ ԽՈՃԻԿ

1346

ՏԵՐ ԲԱՐՍԵՂ

31
37

ԱՌԱԿՆԵՐԻ ՅԵՎ ՅԵՂԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Ւ

ՀԱՅ. ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՆԿԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ. — ԹԵՐԵՎԱՆ, 1930

ԲԵՐԺ ԱՌԱՏ

Տեր Բարսեղը մորուք ունի փառավոր,
վոր իջնում ե մինչև փորը՝ մեծ-կոր...

Ամռան մի որ պատարագին,
յերկար մորուքն առած ափին,
Տեր Բարսեղը ժողովրդին,
վոր գլխիկոր, լուռ կաղոթեր,
քարոզ ասաց՝

— Աստվածասեր
այ ժողովուրդ.

Բրիստոս ասաց.

Հովիվ քաջ, դնե յուր աջ,
ի վերա յուր վոչխարաց.
յես ձեր հովիվ,

դուք իմ վոչխարք.

յես պիտ հոգամ

ձեր դարդ ու ցավք:

Ամառվա ծեգ, շոգ որերին,
մոռանում եք ստեղծողին.

զոր ու գիշեր շարունակ,

հա ձեր վարը,
հա ձեր ցանքը,
անասուններն

ու արտը...

Մեր տեր աստված գթառատ,
կտա նրան բերք առատ,
ով շատ կտա, կաղոթե,
մոմ կվառե իրա դեմ.
Իսկ յերբ կգա ցավ, կարկուտ,
եդ աստվածն ե բարկանում...
Լուսաբացին ամբողջ գլուղով
յենենք դաշտ,
անենք մաղթանք, աղոթք աղերս,
պատարագ,
վոր դեպի մեզ յերկնքի աչք
լինի հաշտ...
«Մարդ վոչ միայն հացիվ կեցցե,
այլև բանիվ տյառն»...
Հասկացա՞ք...
Իսկ ձմեռվա իմ փայլ դառն,
աննշան,
է, շատից՝ շատ,
քչից՝ քիչ,
անպայման,
կամբարեմ,
վոր ուտեմ—

ու ձեզ համար աղոթեմ.
չէ՞ վոր յես ձեր հովիվն եմ:

Ընթերցող,

բարկացող թե ծիծաղող.

մի ձանձրանա տերտերի ես

ձիգ ճառեն.

մեր տերտերը շատ լավ գիտե

իր չարեն.

ճառի կեսի չափ աղոթե՝

կանձրեւ.

շուռ տա Սաղմոսի թուղթը՝

կղաղարի կարկուտը.

ու կլեցվի առատ բերք

դաշտում, գլուղում, ամբարում,

— Ո՛ւմ:

— Գլուղացո՛ւ...

— Չը հավատա՛ս...

— Տերտերի՞...

— Բնս...

ՄԽԻԹԱՐՈՂԸ

(Առակ)

Տեր Բարսեղը աժագ լերեց
մեծ մեղքերից մեզ վնց փրկեց...

Անցյալները առավոտյան,
գնաց նրան այցելության
մեր հարևան վորքեայրի
խեղճ Մարթան՝
թողության.

— Տեր հայր,
սուրբ հայր,
ինձ ներիր,
մեղավորիս
դու փրկիր:

Գարնան գալուստ հետ միասին,
լերազներն ինձ պաշարեցին.
ամեն գիշեր իրար վրա,
լուսահոգի կողակիցս
ինձ այց կուգա

ու կերթա...

Անցյալ գիշեր... ո՞ք մեղա,
մեղքի մեջ յես կորսվա.
լերազուստ նրա հետ
պառկած եյինք իրար հետ
ու... ամաչում եմ—թե ասեմ...—

Մեղա, յես մեղավոր եմ...—
— Ահա թե ի՞նչ, այ Մարթա.

եղ քո մեղքը—շատ բարդ ա.
չարի դեմ շատ անկամ ես,
համ ջահել ես, համ խամ ես.
դու զուր ինքդ քեզ քցել ես
մեղքերի մեջ
ծանր ու մեծ...

Մեկ գլուխ սպասիր՝
սաղմոս կարդամ.

քիչ խուսկ ծխեմ,
որհնած ջուր տամ:

Յերեկոյան ել—մթնի,
կգամ քեզ մոտ յես այցի.
ու չար վոգին դուրս կանեմ,
ու չարը կխափանեմ...

Ընթերցող, գլուխդ մի շարժի,
իմ առակը շինծու չի,
զարմանալի բան չունի.

դե՛ տեր հայր ե, սուրբ հովիվ,
իսկ մեր Մարթան մենակ կին.
գիշերը չա՛ր, նա վախկոտ,
տերտեր չըն՛ի նրա մոտ,
մխիթարի՛, պահպանի՛
ու չար հոգին խափանի...

Ո Ւ Ն Տ

(Առակ)

— Ե՛յ, Ոհան ախպեր,
է—հէ՛յ, վոչխարներ
չը պատահեցի՞ն
քեզ ճանապարհի՛ն,
չը պատահեցի՞ն... —
— Ձե՛, պատահել չեն,
պատահել չեն, չե՛ն...
Եսպես խեղճ Մաթոս
յերկար փնտռում ե
իր վոչխարներին,
վոր որ — կես-որին
կորսվել ելին:
Գլուղում չեր գտել,
ու դուրս եր չեկել
դեպի կալ — բոստան...
Ու չկան, չկան:
Ով անցնում դառնում,
հարցմունք եր անում:

— Զը պատահեցի՞ն... —

— Զեն պատահել, չե՛... —

.

Մութը կոխում ե.

ու հուսահատված,

գլուխը կախած,

կանգնում ե տրտում,

ասածուն հիշում.

ձեռքերը կրծքին,

աչքերը հառած

մթնող յերկնքին

կանչում ե.

— Յերկինք,

ո՞վ աստվածածին.

ե՛լ, քեզ եմ դիմում,

ե՛լ, հույսս դո՛ւ լես.

ա՛խ, վոչխարներս

թե վոր դու գտնես,

յերկու մեծ կերոն

ինձնից քեզ փեշքեշ

չաղ աքլոր ունիմ,

դուռդ կբերեմ,

քեզ մատաղ կանեմ.

միայն թե խնդրեմ.

կորուստս գտիր,

ու հենց վոր գտնես... —

Դեռ խոսքը բերնում.

մարգերում խշշում,

ու վոչխարները

պուպուկ՝ առաջը...

Մաթոսը ուրախ,

բռնում ե արագ,

կանչում ե.

— Սատկեք,

ես ուր եք կորել,

թե կուշանալիք

յերկու վալրկան ե՛լ,

պիտ խոստանալի

յես աստվածածնին

մեծ կերոն յերկու

ու մեր աքլորը՝

չաղ, դառըմացու...

Լավ պրծանք,

գնանք:

Սուտ սրբերին խաբելը

հին որենք ե, հին կարգ ե.

հալը սուրբ լինի, թե Մաթոս՝

մի հաշիվ ե, մի կարգ ե:

ՎԱՌՎՈՂ ՍՐԲԵՐ

(Առակ)

Որերն անցան իրար վրա.
անձրև չկա...
արտ ու այգի,
բանջարանոց,
մարգագետին
չորացել են— դեղին-դեղին:
Ու փող զլուղը վճիռ հանեց.
յեկեղեցում հսկում անել,
մատաղ մորթել, փող դրստել,
Տեր Բարսեղի բուռը լցնել...
(եղ զլուղը շատ տգետ եր):
Տեր Բարսեղիս գործը լավ եր.
լցնում եր իր գրպանը
ու կարգում եր՝ շարականը...
Ժողովուրդը գլխիկոր
աղոթում եր
ու մոլոր
համբուրում եր

գետին, խալի,
կարպետ, պատի,
ու սրտալի
աղոթում եր՝
տանը, գոմում, դաշտում անձար,
իսկ անձրևը չկար, չկար...
Մոմ եր վառում,
ու խունկ ծխում՝
բայց անձրևը չկար, չկար...
Հանկարծ տան մեջ վառած մոմից
հրդեհ ծագեց.
եղ հրդեհից
յոթ տուն վառվեց.
ու դրանց մեջ
յեկեղեցին՝
սրբերի հետ...

Տեր Բարսեղը խաչը ձեռին,
ամենակալ մեծ սրբերից
ոգնութուն եր աղերսում,
վոր չվառվեն,
վոր փրկվեն...
Բայց կրակը լափեց «անբիծ»
յեկեղեցին
ու «սրբերին»:
Ու խանձվեց Տեր Բարսեղի
սուրբ մորուքը,

ան մորուքը
սուրբ ու արդար,
մինչ նա մոտիկ աղոթում եր,
վոր սրբերը
փրկեն իրենց ու Հայրվեն.—
—«Տիրոջ համար»:

Տեր Բարսեղի ցամքած բուկին,
քաղցած փորին-կես մորուքին,
մոխիր դարձած թղթե սուրբին...
հավատացողին մտքին, խելքին
չծիծաղեմ,
բա ի՞նչ անեմ...

ՏԵՐ ԲԱՐՍԵՂԻ ՄՐՏԱԿԻՑ ԸՆԿԵՐԸ

«Սուրբ» Մելիֆոն աղան

Մեկքոն աղան վողջ գլուղումը
Հայտնի չեր.

աստվածավախ, աղոթասեր,
կարդացող ու թուղթ-գիր անող,
սրբերի հետ գործ ունեցող...

Առավոտից մինչ իրիկուն
կարգում եր՝ ավետարան ու սուրբ
գրքեր.

չերգում եր՝ վողբ շարական ու
սուրբ չերգեր...

Հայտնի չեր...

Ու դառել եր նրա տունը
սրբատեղի

եղ շրջանի մեծ ու փոքր
գլուղերի:

Աղոթում եր,
բժշկում եր,
վախը բռնում,

Հար-խախտանում,
Թողթ-գիր անում...

— Սո՛ւրբ ե, սո՛ւրբ ե Մելքոն քեռին,
կարժանանա աստծու տեսքին... —
ասում եյին գյուղացիք,
խաչակնքում,

աղոթում,
ամաններով բերնից-բերան
նրան բերում՝

պանիր ու յեղ,
մեղր ու կարագ,
մածուն, մերան...

Ու ապրում եր Մելքոն քեռին՝
իր քեֆին,

չեղաղում եր—չերկնքումն ել՝
մեծ սրբերի դասը ընկնել...

Ու գյուղացի ջահելներ
վճռում են «սուրբ» Մելքոնին
իր մուրադին հասցնել...

Հավաքվում են Մելքոն աղի
կողերին

ու յերթիկից ներքե նայում,
լի՛նչ տեսնում:

Մելքոն աղան սովորության
համաձայն
չոքած բարձին,

ավետարան բռնած ձեռին,
աղոթում ե, խաչակնքում,
շուտ-շուտ կրկնում.

— Տեր դասյա զիս ի սրբոց քոց,
տեր, դասյա զիս ի սրբոց քոց... —
Համբարձել ե, ասես՝ չկա

Մելքոն աղան,
ենքան տարվել, կորցրել ե
ինքն իրան...

Ջահելներից մեկը մեկ ել
շատ խուլ ձենով.

— Վորդյակ Մելքոն, շուտ արի, չե՛ր,
զի դասյալ ես դասս սրբոց... —
Մելքոն աղան ահալալած
կորցնում ե իր ունեցած
խեղճի մասն ել

ու կանչում.

— Վո՛չ,

արժանի չեմ, ի սրբոց քոց...

Վո՛չ, վո՛չ...

Վո՛չ, վո՛չ... —

Իսկ ջահելը միշտ նույն ձայնով.

— Ով դու, Մելքոն,

զի վո՛չ կարես հակառակել,
պիտ համբարձես... —

եղ ժամանակ մի հաստ թոկ

ողակ արած գցում ե ցած.
Մեկըն աղին մեջը առած
կամաց-կամաց,
բարձրացնում են դեպի լերկինք...
Մեկըն բիձեն թե բարձրանում,
թե անընդհատ խաչակնքում
ու կրկնում ե.
— Տեր, դու փրկյա,
սուրբ կոչվելու վոչ եմ արժան,
տեր, քեզ մեղա,
չես սուրբ յեղա...
եդ ժամանակ կտեր վրից
ջահելները
վորպես թե սուրբ, լերկնից իջած
հրեշտակներ,
լերգում են մեղմ շարականներ՝
— Համբարձում յայլա,
Մեկըն նորընծա,
շոտ արի լերկինք՝
չաշխատինք, ապրինք...
Յեկ, յեկ, Մեկըն աղա,
յեկ, յեկ, բանդ աջ ա...—
Մեկըն աղան այս ամենը չի լսում,
միայն գիտե, վոր լերկինք ե
բարձրանում,
ու կրկնում.

— Տեր, քեզ մեղա,
չես սուրբ յեղա...
Մեկըն աղին հասցնում են լերթիկին
մի մեծ փարչով լի մածուկը
լցնում գլխին, քիթ ու բերնին.
ու մինչ շրից, սառնությունից
ուշքի կգար,
իջեցնում են ելի ցած...

Մեկըն աղան հիմար ե,
հիմար ասենք՝ դեռ քիչ ե.
ես խաբեբա տխմարին
«սուրբ» ասողը բա լինչ ե...

ԽԱԹԱ-ԲԱԼԱ

(Յեղեղություն)

Բանվոր Մարգարի
կին Սաթենիկը
առջի գիշերը
պառկեց
ու ծնեց
և աշխարհ բերեց
աղջիկ ու աղա:
Հուրը շատ շուտով
տերտերն իմացավ.
— Յերկուսը մի տեղ,
եֆ, քսվեց հացիս
առատ մեղր ու յեղ...
Յերկու կնուռքի
փողը ինչքան ե...
չե, բանս աջ ե... —
Ու քեֆն եսպես չաղ,
կանչում ե նա խաղ,
սպասում՝ ես ա

մեկը կերեա,
իրեն կկանչի,
վոր գնա կնքի...
Մեկ ել քիթը կախ,
քաշելով ախ-վախ,
տիրացուն.

— Ա՛ տեր.

վայ՝ մեր ապրուստին,
վայ՝ մեր արևին,
մեր աստղը թեքվել,
մտել ե գետին.
Մարգարը իրա
յերկվորյակներին
կնքել ե թագա
կարգով ու ծեսով,
նոր, խորհրդային
վարքով ու բարքով...
Բա անուանները
ինչեւ ե դրել.
մեր սրբերի մեջ
սկի չի յեղել...
տղին կոչել ե՝
ինչ վոր Հոկտեմբեր,
(ախ դու ծուռտիկ ուղտ)
աղջկան կոչել՝
Հոկտեմբերիդուխտ.

ոյ, աման, աման,
փողերս կորան...—
Տերտերը մթնեց.
— Ե՛, փողերը մոռացա,
դարդս հիմա շատ մեծ ա.
դարդերիս ել ճար չկա...
դարդ, ել ի՞նչ դարդ,
մի խաթա.
եդ հոկտեմբերն ու դուխտը,
եգուց չեթե մեծանան,
եւ կըռնեն մեր բուկը,
եւ վո՞նց անես, վոր ապրես.
ցավը ես ե, դարդը՝ ես:

ԴԱՐԴ ՈՒ ԲԱՆԱ

Բանվոր Մարգարի
կինը ամեն որ
տանուս եր խեղճի
գլուխը...

...— Ինչի՞.

— Այ մարդ, անկնունք
չեն ապրի չերկար.
այ, եդ են ասում
տնով տերտերանք.
մեղք են, կմեռնեն...
Ա՛յ, ինչ եմ ասում.
մեր սանահերանք.
իրենց չերեխան
կնքելու տարան
հենց ես կիրակի...—
— Մեզ որինակ չի.
դու հանգիստ չեղի...

Մեկ եւ հե-հեի
սանհեր թորոսը՝

— Վայ, աման մեռան...
 — Ի՞նչ կա, ի՞նչ յեղավ...
 — Սե ու սուգ յեկավ.
 Թոփի պես տղաս
 մի որում մեռավ...—
 — Մեռավ, քո տղան,
 եդ ի՞նչպես յեղավ...
 — Ա՛խ, մի՞ք հարցնի.
 մորս լսեցի,
 կնքելու տարա
 յես յեկեղեցի
 ձմռա կիսին,
 ձյուն ալամաթին...
 Իսկ յեկեղեցին
 սառցատուն լիներ,
 շարականները՝
 ավետարանի
 մի-մի գլուխներ...
 Սառը ավազան,
 ջուրը իր նման.
 յերեխաս մըսեց՝
 տուն բերինք հիվանդ,
 Դրանից հետո
 մի շաբաթ չապրեց...
 Վայ աման, մեռան,
 Թոփի պես տղես
 կնունքից մեռավ...

ՏԵՐ ԲԱՐՍԵՂԻ ՎԻՃԱԿԸ ՄԵՐ ՈՐԵՐՈՒՄ

Գեղամիջում շտապ-հավար,
 հավաքվում եր
 Տեր Բարսեղի
 փայլ ելի.—

Հավկիթ ու յեղ,
 գառներ անմեղ,
 պանիր, գարի,
 հավ ու ձուտեր,
 ձուտ ու գոճի,
 ցորեն ու մեղր:

Գեղամիջում շտապ-հավար,
 հավաքեցին եսքան ավար...

.
 . . . Ու վողջ գլուղը հավաքվել,
 խիստ վեճի յե բռնվել:

— Ա՛, ես ելի տերտերին

պիտի տրվի,

եդ ինչի...

— Բա եսպես ել

բան կըլի՞.

Վոչ աշխատի, քրտինք թափի,
ինձնից, քեզնից առնի, ուտի՞...

— Ժողովուրդ,

յես կտամ ձեզ

մի խորհուրդ.

հավաքված ես դառները,
պանիր, դարի, ճուտները,
եւ ինչո՞ւ տալ տերտերին,
յեկեք հանձնենք դպրոցին...—

— Լավ ասացիր,

բայց թե միս

մտիկ արեք իմ խոսքին.

դպրոցը կա,

կֆիսա,

յեկեք ավարի գնով,
փառքով, շուքով ու շախով
հիֆիսենք մի տեղ,

մի կլուբ.

զա, հավաքվի խալիսը մեր,

խոսի, կարդա դիրք, գագեթ.—

— Ճիշտ ե, ճիշտ ե, —

— Ճիշտ ե, ճիշտ.—

— Դպրոցին ե, դպրոցին...

— Ձե, գրքերին...

Են կողմից՝

հարուստ Ափուն

ձայն ե առնում ու խոսում.

— Ձեր հոգուն մեղք եք անում.

դժոխք կընկնեք կվառվեք.

ուշքի՛ յեկեք, համոզվեք,

զուր ե ձեր «հա»-ն ու «վոչ»-ը.

տիրոջ փաշը՝ տիրոջը,

դպրոցինը՝ դպրոցին...—

Ո՞վ կլսեր կուլակին,

մեր գլուղացին լավ դիտեր

ճիշտն ու սուտը,

իր ոգուտը:

Ու են կողմից մին եւ մեկը.

— Ես հավաքած մեր ավարը

յեկեք հանձնենք «Անաստվածի»

աերոպլանին,

մենք եւ փառք նստենք միջին,

գնանք քաղաք

արագ, արագ,

բերենք ապրանք,

գիրք ու նամակ.
Թռչենք վերեւ, դեպի յերկինք.
հյուր կլինենք մեր սրբերին.

առանց յեղի
ու հավկիթի,
արժան կըլնենք
սուրբ գրախտին.
հա՛, հա՛, հա՛, հա՛...

— Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛...

— Գալիս ե, հա՛,
աերոպլանին: —
— Վողջ ավարը
աերոպլանին...
— Աերոպլանին... —
Վորոշված եր:

«Աերոպլանին, աերոպլանին».
ու վողջ գյուղը՝ միաբերան՝
բաց ե արել բերանն իրա
իր ժողոված մալի վրա.
ու թռչում ե մաքով Մոսկով,
յետ ե դառնում շախով, շուքով:

Ի՛նչ տեր Բարսեղ,
ի՛նչ ճռուան սել.
աերոպլանին՝
վորոշված եր:

ՏԵՐ ԲԱՐՍԵՂԻ ՎԵՐՋԻՆ ՈՐԵՐԸ

Սասանա

Տեր Բարսեղը
խեղճ ու տգետ Մարտիրոսի
կովը որհնել, աղոթել ե
սրբերի հետ միասին...
Մարտիրոսի կովի կաթը
հազիվ բռնի ամիւ տակը.
աղոթել ե, աստվածածնով՝
կովի կաթը դառնա մի ծով.
պայմանով, վոր Մարտիրոսը
Տեր Բարսեղին վարձաւորություն՝
տա մի կճուճ քաղցր մածուն:
Տեր Բարսեղը առոր-փառը
գնում ե տուն,
հետը տանում
մի մեծ կճուճ—լիքը մածուն.
ու գիշերը անհոգ քնում:
Ջահելները, հենց եղ գյուղի,
չարածճի,

Վորոշում են
եդ մածունը ծլկեցնել,
Մարտիրոսին նորից հանձնել:

Կես գիշերին
միասին
բարձրանում են Տեր Բարսեղի
տան կտուրը...

Ջահել մեկը
Վորոշում է լերթկից իջնել.
Վորովհետև նեղ եր տեղը՝
վճռում է հանել շորը:
Ապա ամուր թոկը կապում
մեջքին իրա,
իսկ մյուսը կամաց-կամաց
իջեցնում է կապվածին ցած:
Խտտում է ցած իջածը
մածունով լի մեծ կճուճը,
անում նշան, — քաշի թոկը, —
ու վերևից
ի պատասխան եդ նշանին,
ամբողջ ուժով,
կամաց-կամաց
բարձրացնում են նրան կուժով:
Մին ել հանկարծ
ես կճուճի խուփն անպիտան

մեծ աղմուկով
ընկնում է ցած...
Ես աղմուկի ձենի վրա
Տեր Բարսեղը ահալալած,
սև փարաջի մեջ փաթաթված,
դուրս է գալիս.

— Հարաջ-հուրա, —
հավաքվում է գլուղն իր վրա:
Գյուղացիներ
մեծ ու փոքրով,
վորը փայտով,
վորը կացնով,
վորը փոցխով
կամ գերանդով...
— Հարաջ, հուրա...
— Ի՞նչ խաբարա...
— Ի՞նչ կա—չկա...
— Գո՞ղ ա, գո՞ղ ա...
Կտեր վրի ջահեխները
չեն շփոթվում.
արագ-զգույշ

Թոկը կապում կտեր սյունին,
իրենք պահվում
կտրի շրթին...

Գյուղացիներ — չորս հինգ հոգի,
բարձրանում են կտեր գլխին

լերթկից նայում,
լինչ են տեսնում.
ճերմակ մի բան՝
ողում միայն...

Իջնում են ցած

ու սարսափած
հայտնում գլուղին,
Տեր Բարսեղին...

— Սատանա չե. —

վճռում ե Տեր Բարսեղը,
պատվիրում ե՝

— Դուան առաջ ղիրքեր բռնեք,
պատրաստ կանգնեք.
գնամ չես ել
աղոթք անեմ՝
շարքը չքվի...

Հենց վոր դռան նա կհամնի,
ով ինչքան ուժ
թեում ունի՝
թող տա գլխին,
չխնայի...

շուն կգառնա,
կատու կամ գալլ,
միք շփոթվի,
նա չե վոր կա...

Իսկ մտքումը մտածում ե.

— Ե, մեր շունն ե,
անպիտանը
ներս ե մտել թաքուն-թաքուն,
կերել գուցե քաղցր մածուն.
կոտրել աման...
լինչ իմանամ...

Դուրս կքշեմ նրան գեղից,
կհամոզեմ խավար գեղին,
թե սատանան ինքն եր, վոր կար,
մի շան դեմքով, պոչը չերկար: —

Տեր Բարսեղը
ներս ե մտնում.
մառան համնում
ու ինչ տեսնում,
ով սարսափ՝
մարդ...

Ու մինչ ուզում ե դուրս փախչել,
մեր ջահելն ե, հալին հասել,
կճուճը մեծ գցում գետին՝
Տեր Բարսեղի ուղիղ գլխին...
Շուռ ե գալիս կճուճը,
Տեր Բարսեղի վրա թափվում
մածունը...

ու լեղաճաք դուրս ե վազում,
շունչը կտրած...

Ու շտապեց լեկեղեցի:
Ենտեղ հասավ ճիշտ են ժամին,
չերբ տերտերը հայ-հավարին,
վոնդվելու լուրը առել,
մի բանի «սուրբ բան» հավաքել,
 Թագցնում եր
 Փեշի տակը,
 Ծոց ու ջեբեր...
Ռեհանը դուռը թակեց,
մեր տերտերը նախ ցնցվեց,
պատուհանից քիչ դուրս նայեց,
սրտապնդված դուռը բացեց.
— Ի՞նչ կա, վորդի, — «հայրն» հարցրեց.
— Ե, տերտեր ջան, աջիդ մեռնեմ,
վոտիդ տակի հողը լինեմ,
 Ի՞նչ իմացա...
Անաստվածի աչքը դուրս գա,
բա յերեխիս յես վոր ծնեմ՝
 Ի՞նչպես կնքեմ...—
— Յես ի՞նչ անեմ, յես գործ չունեմ,
պիտի գնամ, գլուխ չունեմ,
ինչ ուզում ես, են ել արա,
եւ ձեր գեղում տերտեր չկա,
 հայդա, հայդա...—
— Վայ, տերտեր ջան,
կարգիդ դուրբան,

յես մեղք չունեմ,
նրանցից չեմ,
մի բարկանա,
մի ճար արա...—
— Յես ճար չունեմ, յես գնում եմ.
 գնա, գնա...—
— Բա ի՞նչ անեմ,
 մի հատ վոսկի
քանի տարի պահել եյի,
հայ հավարի առա յեկա,
 ասի, բալքի մի բան ըլի...—
Հենց վոր վոսկու ձեռն իմացավ,
մեր տերտերը մտքի ընկավ,
թե, վոնց անի, պիտի գնա,
բա եդ վոսկին թողնի գնա...
Մի քիչ կանգնեց,
քիչ մտածեց,
մեկ ել հանկարծ
խիստ սրբացած,
կանչեց.
— «Զը հավատ, քո կեցույց զքեզ».
առաջ աստված — զիջում եմ քեզ,
լավ, ներս արի, դուռը ծածկի,
 եսպես...
 սպասի...
եւ ճար չկա, հիմի կնքենք.

փորդ եսպես դու դեմ արա,
յես ել ծեսը, ինչ վոր կարգն ա
լրիվ կանեմ,

կմկրտեմ...—

—Բայց եղ ինչպես...

Վոնց, տերտեր ջան,
բա յերեխան...

Ախր—ինչո՞վ... —

—Սուս,

ճար չկա, քեզ ասացի,
Պիտի կնքեմ յես

ԱՎԱՆՍՈՎ...

Ամեն տեղ ել

եղ մոդա յա.

ԱՎԱՆՍԸ կա,

ընդունված ա...—

—Վոնց թե ԱՎԱՆՍ.

ԱՎԱՆՍն ո՞վ ա... —

—Ե՛, Է, Է...

Ձես իմանում...

ես ՆՈՐ ՍՈՒՐԲ ա,

դու շոտ արա,

անունն ասա.

Ոհան,

Հովհան,

ինչ ես ուզում,

թե Ամբակում...—

—Վայ, տերտեր ջան, եղ տղա յա՞...—

Վայ, յես աղջիկ ելի ուզում...—

—Դե լավ, ասա, հը, աղջիկ ա,
անունն ասա.

Մարթա,

Մարիամ,

թե, Սոնա...—

—Ձե, տերտեր ջան, չե, Սոնիա...—

—Լավ, թող լինի թեկուզ Սոնիա...—

Ու կնքում ե ԱՎԱՆՍՈՎ,

միայն վոսկին՝

առնում

ՆԱՂԴՈՎ,

ՏԵՐ-ԲԱՐՍԵՂԻ ՎԵՐՋԸ

«ՏԵՐ ՀԱՅՐ»

Տեր Բարսեղը «սուրբ»

աչք ունեւր վաղուց հարս Հերիքնաղին,
վոր նորահարս եր—սիրուն ու նաշխուն.
խոստովանվելիս, թե ճաշակելիս՝
գնում եր ասես սրտիցը արուն:
Փնտռում եր առիթ, հարմար ժամանակ,
վոր սիրաւ «սերով» նաշխունին բանա,
դուցե թե նա չեւ «հնալեսը» լինի...
Գուցե թե մի պաշ տա...

Գուցե... տոն թողնի...

Մի որ, որը նոր մոտ եր մթնելուն,
տերտերը կլոր գնում եր դեպ տուն.
կարճ ճամբան թողած—ջրհորով գնաց,
վոր ջրի չեկած հարս ու աղջկանց
մոտիկից նայի... ջերմ ու սրտալի
մի «վողջույն» ասի, 10 վողջույն աւնի.
եղ բանը նրան շատ դուր եր գալի...
Ու...

Ո՛վ բախտ.

տեսավ՝ մեր Հերիքնաղին
ենտեղ միաջնակ ջուր ե լեցնում
իրեն սափորում...

Ու թիկ-թակ,

թիկ-թակ...

Որոր ու շորոր նրան մոտեցավ,
մորութից ժպտաց ու քիչ կռացավ,
ժպտն չերեսին կամացուկ ասավ.

—Նայած սիրով, չարս դտա,
մութը ընկած—դեմս տեսա.
սիրտս իր առաջ չես բաց արի,
ասի չար ջան ինձ խնայի...

Ուեղճ Հերիքնաղը ամթից-վախից,
կաս-կարմիր կտրել, նայում եր վախով.
չեր հավատում թե «տեր հայրն» ե գյուղի՝
բարուն աղոթող, չարւ խափանող:
«Տեր հայրն» ավելի մոտիկ ե դայիս,
ձեռքերը կամաց դեպ նրան մեկնում,
նորից սկսում.

—Սիրուն կույս, սոսս, մի վախենա,
ես ամենը մեր մեջ մնա,
ես սուրբ խաչը վկա կենա...
Միայն սուրբ կույս,
տուր ինձ դու հույս,

միայն մի պահ, վկա չե խանչ...

Մի պահ... մի պահ...

Են ե, հասնում ե՝ փաթաթվի-պաշի,
խեղճ, Հերիքնազը ուշքի չե գալիս,
աւժերն հավաքում,
տերտերին հրում,
տերտերը եղտեղ իրեն կտրցնում՝
ջրհորն ե ընկնում...

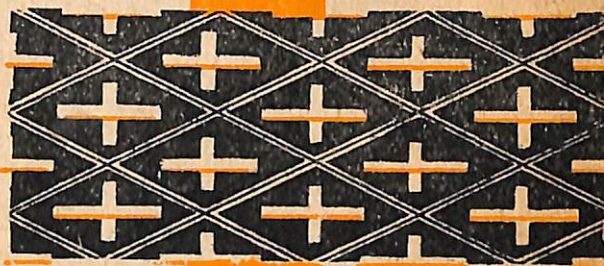

25 ч.

34769

665

ЭД.ХОДЖИК
ТЕР БАРСЕГ

АРМГИЗ • 1930 • ЭРИВАНЬ